

Ταξιδεύοντας με τα αρχεία των ΓΑΚ...

*«Γεια σου ψυχή μου
που έχεις για σημαία το ταξίδι»!
(Νίκος Καζαντζάκης)*

Γενικά Αρχεία του Κράτους

Τα **Γενικά Αρχεία του Κράτους** είναι μια δημόσια υπηρεσία που ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας, έχει ιδρυθεί το 1914 από την κυβέρνηση Βενιζέλου και έχει μία ιστορία πάνω από έναν αιώνα, ενώ πρώτος διευθυντής τους ήταν ο λογοτέχνης Γιάννης Βλαχογιάννης. Βασικός σκοπός των Γενικών Αρχείων του Κράτους είναι να συγκεντρώνει και να διαχειρίζεται το αρχειακό υλικό που δημιουργούν οι δημόσιες υπηρεσίες, όπως ένα υπουργείο, ένα σχολείο και να διαθέτει τα αρχεία αυτά στους πολίτες για ιστορική έρευνα ή για να αποδείξουν κάποιο δικαίωμα, για παράδειγμα ότι έχουν στην κατοχή τους ένα χωράφι, ένα οικοπέδο. Τα ΓΑΚ διαθέτουν αρχεία δημοσίων υπηρεσιών αλλά και ιδιωτικά αρχεία, αρχεία δηλαδή ατόμων ή οικογενειών, από τον 14^ο αιώνα μέχρι σήμερα. Αποτελώντας έτσι μια κιβωτό της ιστορίας μας, της εθνικής και συλλογικής μας μνήμης.

Στα ΓΑΚ υπάρχει μια πληθώρα τεκμηρίων από δημόσια και ιδιωτικά αρχεία, τα οποία αναφέρονται **σε διάφορες πτυχές των ταξιδιωτικών τρόπων** που υπήρχαν στην Ελλάδα: των μεταφορικών μέσων, των εγγράφων που ήταν απαραίτητα, των σιδηροδρομικών σταθμών, των τελωνείων, των λιμανιών, των φάρων και εν γένει των υπηρεσιών που ήλεγχαν και διαμόρφωναν τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες ταξίδευαν οι πολίτες: είτε ήταν για λόγους βιοπορισμού και λόγους επαγγελματικών υποχρεώσεων είτε για λόγους αναψυχής ή υγείας.

Τα τεκμήρια αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν, εκτός από το μάθημα της Ιστορίας και στο **μάθημα της Λογοτεχνίας**, μια που η **θεματική του ταξιδιού** αποτελεί μία από τις βασικές θεματικές των σχετικών Προγραμμάτων Σπουδών, παλαιότερων και νεότερων, τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Το ταξίδι στη λογοτεχνία

Το **ταξίδι** συνδέεται στενά με τη λογοτεχνία, καθώς η γραφή μοιάζει με μια διαδρομή μέσα στη φαντασία, μια απόδραση από την καθημερινότητα. Η έννοια του ταξιδιού, σε συνδυασμό με την έμφυτη ανάγκη για ξεκούραση και διακοπές, αποτελεί βασικό πυλώνα στη ζωή κάθε ανθρώπου, συχνά φέρνοντας μαζί του έναν προσωπικό στόχο ή και την επιθυμία για έκφραση. Με ποιον τρόπο όμως το ταξίδι απεικονίζεται στον έντεχνο λόγο;

Η λογοτεχνία αγγίζει την έννοια του ταξιδιού μέσα από διάφορες εκφάνσεις, όπως:

- το ταξίδι στη φύση, ιδίως για τον άνθρωπο των σύγχρονων μεγαλουπόλεων και της αστικής ζωής,
- το ταξίδι ως μέσο για την επαφή με άλλους πολιτισμούς, ως εργαλείο εμπλουτισμού των εμπειριών,

-το «ταξίδι» στον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου, ως ονειροπόληση ή επιδίωξη ελευθερίας.

Επιπλέον, αναδεικνύονται και άλλες διαστάσεις του ταξιδιού, όπως:

-το ταξίδι της «επιστροφής», που συνδέεται με την ανάγκη του ανθρώπου να νιώθει ότι ανήκει κάπου,

-το ταξίδι της συντροφικότητας, που περιλαμβάνει τη φιλία και τη συλλογική πορεία,

-το ταξίδι των πειρασμών που εμφανίζονται κατά την επίτευξη των προσωπικών στόχων,

-το ταξίδι στον χρόνο, που ενώνει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον,

-το ταξίδι της μνήμης.

Από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα, οι περιγραφές ταξιδιών συνεχίζουν να συναρπάζουν τον αναγνώστη, πιθανώς επειδή ένα ταξίδι ολοκληρώνεται όταν μετατρέπεται σε αφήγηση. Από την αρχαιότητα ακόμη ανεξαρτήτως της επαγγελματικής ιδιότητας του ταξιδιώτη, – είτε ήταν έμπορος, πολεμιστής, φιλόσοφος, λογοτέχνης ή επιστήμονας – με την επιστροφή του ή και καθόλη τη διάρκεια του ταξιδιού του αναπαριστούσε προφορικά ή κατέγραφε όλα όσα είδε, άκουσε, ένιωσε και έμαθε. Το ίδιο κάνει και ο σύγχρονος ταξιδιώτης, ο οποίος συχνά συνοδεύει την αφήγησή του με φωτογραφίες, βίντεο, καρτ-ποστάλ και αναμνηστικά αντικείμενα. Από την άλλη, η γραπτή αφήγηση με ημερολόγια, επιστολές, οδοιπορικά, ηθογραφικά σχόλια, γεωγραφικές παρατηρήσεις, απολογισμούς εξερευνητικών αποστολών και ναυτικές περιπέτειες διαμόρφωσε ένα νέο λογοτεχνικό είδος την ταξιδιωτική λογοτεχνία, η οποία απέκτησε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, καθώς δεν χαρακτηρίζουμε ως ταξιδιωτική λογοτεχνία κάθε κείμενο που αναφέρεται σε ένα ταξίδι. Το ταξίδι στα λογοτεχνικά κείμενα του σχολικού κανόνα επιτελεί διάφορες λειτουργίες και δεν αποτελεί αποτέλεσμα οικονομικών ή άλλων αναγκών αλλά μεταμορφώνεται σε στόχο από μόνο του – ένας παράγοντας προσωπικής ελευθερίας και μια απόδραση από την καθημερινότητα, όπου η ίδια η λογοτεχνική δημιουργία γίνεται από μόνη της ένα «ταξίδι».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- **Τίτλος εκπαιδευτικού υλικού:**
Ταξίδια με τα ΓΑΚ
- **Μαθητικός πληθυσμός στον οποίο απευθύνεται:**
Μαθητές/τριες Α΄ Γυμνασίου

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί στη σχολική τάξη σε συνδυασμό με τη μελέτη της συλλογής διηγημάτων του Ανδρέα Καρκαβίτσα «Τα λόγια της πλώρης». Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει και να προσαρμόσει τις προτεινόμενες δραστηριότητες ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών και τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης.

Διδακτική προσέγγιση:

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική μάθηση με χρήση αρχειακών πηγών, βιωματική μάθηση, ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση.

Μέθοδοι δράσεων/Βασικές έννοιες: Επίλυση Προβλήματος, Δεξιότητες του νου, Δεξιότητες ζωής, Δημιουργικότητα, Συνεργασία, Επικοινωνία, Μάθηση βάσει έργου.

Γενικότεροι στόχοι μετά την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών δράσεων:

- Αισθητική απόλαυση του κειμένου.
- Έκφραση συναισθημάτων και προβληματισμών.
- Εύρεση τρόπων επίλυσης προβλήματος.
- Μάθηση μέσω επίλυσης προβλήματος.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων ενσυναίσθησης και συνεργασίας.
- Σύνθεση και συσχέτιση δεδομένων.
- Ερμηνεία πληροφοριών και εξαγωγή συμπερασμάτων.
- Κριτικός αναστοχασμός με βάση προγενέστερες εμπειρίες και συσχέτιση με προσωπικά βιώματα.

Ειδικότεροι στόχοι

Οι μαθητές/τριες, μέσα από την υλοποίηση των εκπαιδευτικών δράσεων, επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν αρχειακή συνείδηση,
- να εξοικειωθούν με τις έννοιες του αρχείου και του αρχειακού υλικού,
- να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης πληροφοριών από αρχεία,
- να συνειδητοποιήσουν τις αλλαγές που συντελούνται με την πάροδο του χρόνου και τη σημασία τους στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων,
- να ασκηθούν στην περιγραφή και την αφήγηση,
- να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη προβαίνοντας σε συσχετισμούς,
- να κατακτήσουν τη γνώση μέσω της διερευνητικής μάθησης.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση των εκπαιδευτικών δράσεων οι μαθητές/τριες αναμένεται να είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίζουν αφηγηματικές τεχνικές, τρόπους αφήγησης, στοιχεία ύφους και πλοκής.
- Να κάνουν γόνιμες συγκρίσεις με διαφορετικές κουλτούρες.
- Να δημιουργήσουν δικά τους κείμενα είτε ως προέκταση των αναγνωσθέντων κειμένων είτε εμπνεόμενοι/ες από αυτά.
- Να συγγράψουν κείμενα ακολουθώντας τα χαρακτηριστικά και τις συμβάσεις του λογοτεχνικού είδους: μεταγραφή, αλλαγή επεισοδίων, ηρώων, συμπλήρωση κενών αφήγησης κ.λπ.
- Να μελετούν και να επεξεργάζονται αρχειακό υλικό για την άντληση πληροφοριών.
- Να κατανοούν τις αλλαγές που υφίστανται οι κοινωνίες με την εξέλιξη του χρόνου.
- Να συνεργάζονται στο πλαίσιο μιας ομαδικής εργασίας για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

Σύνδεση με προγράμματα σπουδών:

Γλώσσας, Λογοτεχνίας, Ιστορίας, Καλλιτεχνικών

Σύνδεση με δράσεις των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων